

KONGRES SE NE BO ZAKLJUČIL ZASEDANJA

Pogajanja glede pomoči za brezposelne se nadaljujejo

Washington, D. C., 27. jun.—Izgleda, da kongres še ne bo tako kmalu odšel na počitnice; nekateri člani celo menijo, da bo zasedanje trajalo še več tednov. Zadnje dni so konferenčni odseki razpravljali o načrtih pomožne akcije za brezposelne. Te diskuzije so bile danes spet obnovljene. Odseki bodo skušali spraviti v sklad dva glavna načrta, Garnerjevega in Wagnerjevega. Garnerjev načrt predvideva vladno apropriacijo \$1.190.000.000 za gradnjo javnih federalnih projektov, sto milijonov dolarjev za direktno pomoč brezposelnim in nadaljnjo milijardo, katero naj bi finančna korporacija nakazala v obliki posojil državnim in mestnim vladam ter korporacijam.

Wagnerjev načrt se razlikuje od Garnerjevega v tem, da določa samo petsto milijonov dolarjev za gradnjo federalnih del. Federalna dela tvorijo sporno točko, toda pričakuje se, da bo tudi v tem oziru dosežen sporazum.

Podporniki pomožnih načrtov bodo gledali, da Hoover ne bo ubil te zakonodaje z žepnim vetom, kot je to storil bivši predsednik Coolidge, ko je l. 1928 vetiral predlogo glede vladnega obratovanja Muscle Shoalsa. Kongres ne bo zaključil zasedanja, dokler se Hoover ne odloči za ali proti načrtu vladne pomoči.

Irski protestantje napadli katoličane

Pri izgredih v več mestih je bilo mnogo oseb ranjenih

Belfast, 27. jun.—Katoliški romarji, ki so se vračali z evharističnega kongresa v Dublinu, so bili večer napadeni v več mestih severne Irske, kjer tvorijo protestanti večino. Romarje so obmetavali s kamenjem in več oseb je bilo ranjenih. Nekateri so dobili težke poškodbe.

Protikatoliški izgredi so bili v teku v Belfastu, Portadawnu, Ballymenu, Larnu in Colerainu. V slednjem mestu so protestantje navallili na železniški vlak, v katerem so se vozili romarji. Razbili so šipe in napravili veliko škodo. Proti izgrednikom je bila pozvana policija, ki je končno vzpostavila mir. Poleg večjega števila romarjev sta bila ranjena tudi dva policaja.

V Tyronu so protestantje raztrgali papeške zastave, ki so vihrale z nekaterih poslopj. Organizirali so paradno prepevali pesmi in zasmechovali papeža. Med protestanti in katoličani na Irskem vlada veliko sovraštvo, ki je že večkrat rezultiralo v krvavih spopadih.

Konvencija demokratske stranke

Chicago. — Včeraj je bila otvorjena narodna konvencija demokratske stranke v istem Stadiumu, kjer je bila pred par tedni republikanska konvencija. Zborovanje se je večer organiziralo, danes sprejmejo platformo in jutri bodo začeli z nominiranjem predsedniškega kandidata. Kakor vse kaže, bo nominiran newyorški governor Franklin D. Roosevelt.

Nazaj k lopatom in krampom
Boston. — Mestni svet je sprejel zakon, ki prepoveduje rabo strojev pri kopenju mestnih jarkov in kanalov, dokler trajajo brezposelnost. Nanaša se na bodoče kontrakte. Dali bodo zapele zopet lopate in krampi, je odvisno od župana Curleyja.

Francija zahteva varnostni pakt

Odpovedala se ne bo reparacijam, dokler Amerika ne črta vojnih dolgov. — Japonska odklanja Hooverjev razorožitveni načrt. — Kritična situacija v Zenevi

Pariz. — Stališče Francije glede Hooverjevega načrta redukcije oboroževanja je bilo pojasnjeno na seji ministrskega sveta prošle soboto. V zvezi s tem je premijer Herriot podal izjavo, v kateri pravi, da Francija ne bo kategorično zavrgla načrta pod pogojem, da dobi varnostni pakt in druge sankcije. O rešitvi problema evropskih dolgov ne more biti govora, kajti Francija se ne bo odpovedala reparacijam, ako Združene države ne črtajo vojnih dolgov.

Premijer Herriot se bo moral v kratkem odločiti vsled pritiska s strani leve in desnice. Nacionalisti zahtevajo, da vlada brani pravice Francije, dočim socialisti urgirajo drastično rešitve problema brez ozira na žrtve.

Uradni komunikacije, ki ga je objavil ministrski svet, pravi, da svet odobrava stališče francoske delegacije glede rešitve problema, ki tvori predmet razgovorom v Zenevi, in konkretne sugestije, ki jih vsebuje Hooverjev načrt, toda Francija se ne bo podala v obširne diskuzije, dokler ne dobi varnostnega pakta.

Tokio, 27. jun.—Japonska ne odobrava metod uniformne redukcije oboroževanja v smislu sugestij v Hooverjevem načrtu, pravi japonski vojni minister general Sadao Araki v svoji izjavi. Take metode, je dejal Araki, bi bile zadovoljive za nekatere narode, toda ne za druge, ker bi ogražale njihovo varnost.

Elementi, ki tvorijo problem oboroževanja posamezne države, so tako številni in zapleteni, da se jih mora proučevati kolektivno in pri tem upoštevati okoliščine vsake države, pravi Araki. "Pripravljeni moramo biti na obrambo naše domovine, kadar so njeni vitalni interesi in varnost ogroženi. Varnost je prvo načelo, kadar govorimo o razorožitvi."

Zeneva, 27. jun.—Hugh R. Wilson, ameriški delegat, je konferiral z zastopniki Japonske, katere je skušal pridobiti za Hooverjev razorožitveni načrt. Pozneje je sprejel Naotaka Sata v svojem uradu. Slednji ga je informiral o stališču japonske vlade in izjavil, da je načrt brez modifikacij za Japonsko nesprejemljiv.

Farmerja poslali v norišnico

Ferguson Falls, Minn.—Farmerja William Bengana, ki ima še boljše domišljije kot Hoover in svetovni bankirji, so poslali v norišnico, ker je vložil v banki štiri čeke po dve milijardi vsak in uradniku naročil, naj jih porabi za reveže. Če bi bil on bankir ali borzni spekulat in oropal vlagatelje ali investitorje za milijone, bi ga današnja družba proglasila za genija.

Brezposelnost v Readingu

Reading, Pa.—Pennsylvania železniška družba je v tukajšnjih lokomotivnih delavnicah odslovila nadaljnjih 285 delavcev, ostalim pa je reducirala plače. V to svrhu je delavce reklasificirala: mehanikom je dala nove "titeljne" z nižjimi saržami in naravno tudi z nižjimi plačami.

Chaplin jo je dobro pogodil

London. — Charles Chaplin je prispeval tole modrost k analizi svetovne krize. On pravi: "Jaz sem poznan kot komedijant, ampak odkar sem imel priliko opazovati svetovne finančne razmere, sem prišel do prepričanja, da sem tudi prav tako dober finančnik kot so bankirji dobri komedijanti."

KRVAVE POLITIČNE BITKE V NEMČIJI

Tri osebe ubite in več drugih ranjenih. — Nacionalisti se navdušujejo za monarhijo

Berlin, 27. jun.—Politične bitke, ki so ponovno izbruhnile v raznih mestih, so večer zahtevale troje življenj, več drugih pa je bilo ranjenih.

V Berlinu je bilo v spopadih med komunisti in fašisti osem oseb ranjenih, v predmestju Wattenscheid pa je bil eden fašist ubit in pet drugih ranjenih. Nekomunist je bil ubit v Landsbergu, eden član organizacije jeklenočeladnarjev pa je par ur pozneje umrl radi poškodb, ki jih je dobil v bitki s Hitlerjevimi pristaši. Pet fašistov je bilo ranjenih v Lipskem, večje število pa je bilo ranjenih v Hamburgu, kjer so bile v teku politične bitke med pristaši raznih političnih strank. Do večjih spopadov je prišlo tudi v mestih Essen, Castrop, Rauxel, Dusseldorf, Chemnitz in Beuthen.

Kancelar Papen je svetoval Hitlerjevi armadi, naj ne paradira po ulicah, da tako prepreči nadaljnje izgrede, ki ovirajo pogajanja na reparacijski konferenci v Lausanni. Politična situacija v Nemčiji je silno napeta in nacionalisti agitirajo za povratek monarhije. Alfred Hugenberg, vodja nacionalistične stranke, je javno izjavil, da je njegova skupina naklonjena restavriranju monarhije.

Urednik pozdravlja delo brezposelnih

Neorganizirani so nič, združeni so sila, ki jo vsakdo respektira

Tacoma, Wash.—(FP)—Konvencija brezposelnih Washingtončanov, ki se je vršila tukaj pred par tedni in na kateri so ustanovili United Producers ligo za lastno pomoč, je naredila velik vtis na vse sloje. Zarčala je pot, ki zna igrati vlogo v bližnji bodočnosti in pokazala brezposelnim, da se s skusnim delom da doseči marsikaj.

O gibanju brezposelnih v državi Washington piše urednik Tacoma Labor Advocate: "Prepuščen sam sebi je brezposeln delavec najbolj impotentno bitje na svetu. Če je organiziran, ni več bilka, ampak postane orjak. Z organizacijo lahko doseže marsikaj, brez nje ni česar. Če je sam in išče pomoči, ga podijo od vrat do vrat. Če je organiziran, tedaj je pa še vreden upoštevanja. Poslušajo ga javni uradniki in družba, ki je šla prej preko njega, se sedaj prične zanimati in gledati kako bi izboljšala njegov položaj. Poleg tega pa je dosegel stopnjo, s katere potom združništva in medsebojne pomoči lahko doseže veliko kljub svojemu revnemu položaju.

"Ves napredek delavstva je bil dosežen radi organizacije. Organiziranje brezposelnih v ligi producentov bo bolj učinkovito za dosego izboljšanja njihovega položaja kot vsa druga sredstva, vključivši privatno in javno dobrodelnost. Še več: z organizacijo se bo širila tudi ideja skupnih interesov delavstva, zaposlenih in brezposelnih, in ga potom aplikacije združničnih principov pripeljala v industrijalno demokracijo."

Direktna volitev za predsednika

Washington, D. C.—Senator Coolidge iz Massachusettsar je v petek predložil amandament za direktno volitve predsednika in podpredsednika. Elektorji se odpravijo in kandidat, ki dobi navadno večino direktnih glasov, je izvoljen.

Rudarska pogajanja v Indiani

Rudarji odklonili zahtevo operatorjev glede mezdne redukcije

Terre Haute, Ind.—Organizirani rudarji so odločno odklonili zahtevo operatorjev glede redukcije mezde od \$6.10 na \$4. nakar so slednji odgovorili, da bodo vztrajali pri svojem ultimatu in skušali obratovati premogovnike pod sistemom odprte delavnice.

Vsa premogovna polja v državi Indiana so prizadeta razen par premogovnikov v bližini Brazila, kjer operatorji v smislu individualnih pogodb obratujejo rove in plačujejo rudarjem staro mezdo.

Večina premogovnikov počiva že od 1. aprila, ko je potekla stara pogodba med unijo in operatorji. Pogajanja so bila že večkrat prekinjena, ker tako rudarji kot operatorji vztrajajo pri svojih zahtevah.

Rudarji zahtevajo znižanje delovnika

Obsojajo voditelje, ki so naklonjeni redukciji in staremu delovniku. Rudarji na slabšem kot sužnji

Pana, Ill.—(FP)—Panamski rudarji kategorično zahtevajo znižanje delovnika na šest ur in obsojajo unijske voditelje, ki so pripravljene pristati na redukcijo plač in stare delovne pogoje.

Svoje mišljenje in zahteve so izrazili na skupnem shodu štiri krajevnih organizacij, na katerem so sprejeli sledečo resolucijo:

"Sedanja industrijalna in komercialna stagnacija ima glavni izvor v nizki nakupovalni moči delavstva in proti temu je edina remedura to, da delavci prejmejo poln ali pa vsaj večji delež svoje produkta.

Pomanjkanje in trpljenje vsled brezposelnosti je danes neizmerno in edina pot za zapolnitev brezposelnih je v znižanju delovnika.

Življenske razmere in delovni pogoji rudarjev so že sedaj slabši kot sužnjevi, vsled tega člani unij št. 721, 822, 101 in 3761 obsojajo tiste uradnike U. M. W. A., ki so naklonjeni še večji redukciji rudarskih plač, in tiste, ki so pripravljene pristati, da sedanji osemurni delovnik še vnaprej ostane. Take uradnike proglašamo za sovražnike delavstva in publike."

Veterani v Washingtonu so počastili mrtvega kongresnika Kelicka, ki ga je zadela kap, ko je v zbornici govoril za vojaški bonus.

OBUPEN EKONOMSKI POLOŽAJ NA JAPONSKEM

Dežela je zabredla v največjo krizo v njeni zgodovini. Kmetje stradajo in brezposelnost narašča

Tokio, 27. jun.—Po izjavi premijerja Makata Saita se Japonska zviha v težkih ekonomskih krčih. Finančna struktura je na robu poloma, na desetliso ljudi aktualno strada, medtem pa postajajo fašisti čedalje bolj predzorni. Politična atmosfera je silno napeta in lahko vsak čas pride do velike eksplozije.

Podeželski kraji so najbolj prizadeti. Kmetaki dolgovi znašajo več kot dve milijardi dolarjev in skoro vsi kmetje so zadolženi do vratu. Položaj je silno obupen v severnih distriktih, v kmetijskih vaseh. Ljudje v teh vaseh jedo travo, korenine in drevesne skorje. Izseljevanje v mesta je zavzelo velik obseg, toda tam čaka izseljenec novo trpljenje, kajti brezposelnost stalno narašča. Dasi je Japonska pretežno poljedelska dežela, ima vseeno več kot pol milijona brezposelnih delavcev.

Peticija, ki je bila nedavno predložena v parlamentu, govori, da učitelji v podeželskih osnovnih šolah niso prejeli plače že več mesecev. Ogrorna mizerija, ki vlada v teh krajih, je požvela trgovino z mladimi dekletki. Kupčija s človeškim blagom je postala nekaj navadnega.

Japonska trgovina na Kitajskem stalno pada od l. 1930. Železnice, ki so bile prejnjaja leta velik vir vladnih dohodkov, so bankrotirane.

Finančna situacija se ni prav nič izboljšala, ko je Japonska odpravila zlato valuto, pač pa je bil s tem zadan težak utarec japonski trgovini. Militaristične ekspedicije v Mandžuriji in Šangaju so stale ogromne vsote denarja in dežela je sedaj popolnoma izčrpana. Kljub temu se militaristična klika, ki ima glavno besedo v vladi, še ni ohladila in zahteva nadaljnje apropracije za svoje kampanje.

Japonska danes išče Mojzesa, ki bi ji pokazal pot v objubljeno deželo, na drugi strani pa bi rada našla Mussolinija, ki naj bi kontroliral bojevitve politične frakcije, postavil kapitaliste na prava mesta in odpravil bedo, ki pretresa deželo.

S konvencije H. B. Z.

Zborovanje se nadaljuje tretji teden. Obtožbe in resolucije. Predsednik in blagajnik doblila nezaupnico zaradi "ordna" sv. Save

Gary, Ind., 25. jun.—Včeraj popoldne in danes so bile na dnevnem redu obtožbe in resolucije.

Velika afera je bila obtožba gl. predsednika Gazdiča, gl. blagajnika Joniča, vsega gl. odbora in urednika Zajedničara zaradi tega, ker je jugoslovanska vlada odklovala Gazdiča in Joniča s redom sv. Save. Porotni odbor je zaključil, da so vsi odborniki moralno odgovorni za "ordnaški škandal," ker niso takoj nastopili proti Gazdiču in Joniču.

To je izvalo veliko rabuko, ki se je podela, ko je konvencija naložila porotnemu odboru, da mora spremiti svoj zaključek. Odbor je to storil in se izrekel za nezaupnico Gazdiču in Joniču, ki sta sprejela red sv. Save, dasi sta ga potem na splošen protest v zajednici vrnila. Konvencija je potrdila ta izrek z 241 glasovi proti 8.

Porotni odbor je rešil 141 obtožb in pritožb in devet je ostalo nerešenih.

Odbor za resolucije je prejel 116 resolucij in sprejel jih je 11. Med temi je bila tudi resolucija proti diktaturi v Jugoslaviji, ki pa se "levemu krilu" ni dopadla, ker se ne poteguje za neodvisnost Hrvatske. Komunisti so se postavili na nacionalno in separatistično stališče in zahtevali so, da se zajednica izreče za popolno svobodo in neodvisnost Hrvatske. Ta zahteva je bila poražena in sprejeta je bila originalna resolucija.

Dalje so bile sprejete resolucije o delavskih unijah in drugih delavskih organizacijah; nadalje, da se iz sklada preveška prenese denar v katerikoli sklad v slučaju deficita in resolucija za mladinsko agitacijo.

Sprejeta je bila tudi resolucija, da HBZ še ostane v Jugoslovanski bratski federaciji. Proti tej resoluciji je bilo precej opozicije; nasprotniki so poudarjali, da federacija nič ne koristi zajednici. Končno je resolucija zmagala z osmi glasovi večine (78 proti 70).

Konvencija se nadaljuje še prihodnji teden. Morda bo zaključena v torek ali sredo. Poročevalec.

Katoliški prelat tolaži vlagatelje

Chicago, 27. jun.—Monsignor R. C. Maguire, kancelar čikaške nadškofije, je naslovil pismo na vernike, ki je bilo večeraj prečitano v vseh katoliških cerkvah v Chicagu. — Maguire apelira na vlagatelje, naj bodo pametni ter naj ne dvigujejo denarja iz bank, ker s tem ogražajo najmočnejše finančne institucije.

Dalje pravi, da so velike banke v downtownu po njegovem mnenju varne in trdne, in če bodo te propadle, mora pasti tudi vlada, v tem slučaju pa bo denar, ki ga bodo vlagatelji potegnili iz bank brez vsake veljave.

Čudežna moč rakijske v poslanski zbornici

Boston.—The Boston Times, glasilo centralne delavske unije, je objavil članek, v katerem pravi, da so inšurane kompanije pridobile z rakijske večje število poslancev, nakar so sprejeli njim naklonjeno predlogo. Zgodilo se je proti koncu zadnjega zasedanja legislature. Zganje je priiskrbel neki lobist.

Predloga, ki je postala zakon, določa, da izgube licenno vsi vozniki avtov, ako se v 60 dneh po nezgodi ne poravnajo s ponesrečeno stranko, s tem bi odpadle tožbe za odškodnino in naperje proti zavarovalnim družbam. Državna delavska federacija je pričela s akcijo za odpoklic tega zakona potom referendumu.

OGROMNI PROFITI JAVNOPRAVNE DRUŽBE

L. 1929 je javnonpravna družba pobasala 265% dividend

Washington, D. C.—(FP)—Izvedenci federalne obrtne komisije so odkrili ogromne profite, ki jih je prejela l. 1929 vrhnja "holding" kompanija v piramidni American Gas & Electric korporaciji. Znašali so 256%.

Kapitalizacija tega trasta je 900 milijonov in operira elektrarne in pinarne na vzhodu, srednjem zapadu in jugu. Da trust prikrije ogromne profite, je postavil piramido sedmih "holding" kompanij, ki kontrolirajo druga druga. Le na ta način je bilo mogoče zakriti velike profite, ki pa so kljub temu na vrhu znašali \$266%. Trust kontrolirata dva človeka, ker imata večino delnice vrhnje "holding" kompanije.

Kljub krizi javnonpravne družbe še vedno delajo dobro. Njihovi skupni profiti so bili lanske leto večji kot kdaj prej v zgodovini. Razlog za to je, ker sta plin in elektrika nujna potrebščina v sleherni hiši, cene iste kot so bile, obratovalni stroški so pa nižji vsled redukcije plač, materiala in racionalizacije.

Kako se lahko reši finančna kriza v Ameriki

Načrt, kako vlada lahko prevzame banke brez kakoga vzemirjanja

Sound View, Conn.—Moč, ki je bil pred leti sam bankir in ki ima precej izkušenj v bankarstvu, je danes mnenja, da edina praktična pot iz sedanjega gospodarskega kaosa je, da federalna vlada prevzame banke in nacionalizira vsa kredit. Njegova ideja je sledeča:

Kongres naj sklene, da na gotov datum postanejo vse banke lastnina Združenih držav. Nameščenci v bankah ostanejo v službi. Vlagatelji obdržijo svoje vloge v bankah in nadaljujejo a svojimi čekovnimi računi kot po navadi. Delničarji in ostali lastniki bank ocenijo poslopolje in drugo lastnino v zvezi z banko in vsota vrednosti se zanese v knjige kot vloga v banki. Direktorji razdelijo vlogo med delničarje, ki se jim izplača, kadar hočejo. Na ta način se izvrši sprememba brez kakih ovir in sitnosti za vložnike in za redno poslovanje banke.

Češki "kralj" aretiran

Praga, 27. jun.—Franc Gajda, bivši general, bivši fašist in bivši vodja bele armade, ki je hotel postati češki kralj, je bil aretiran s šestdesetimi člani njegove "armade" vred.

On je imel še pripravljen načrt glede pohoda na glavno mesto na 23. septembra, na češko-slovaški narodni praznik. Ta pohod naj bi sličil Mussolinijevemu, ko so fašisti vkorakali v Rim. Toda Gajda ni imel sreče. Policija je odkrila "zaroto" in izvršila aretacijo in hišne preiskave. Pri tem je našla razne listine in korespondenco z Adolf Hitlerjem, voditeljem nemških fašistov.

Kam je šel življenski standard?

Butte, Mont.—V tem času rapidnih sprememb je tudi tukajšnja trgovska zbornica prišla na idejo, da devet centov na dan populnoma zadostuje za prehrano brezposelne osebe. Od nekdanj toliko opevanega "ameriškega standarda" je to še izguba padec, oziroma napredek.

Teh devet centov pa ni noben dar, ampak jih mora prejemnik zaslužiti s delom. Kitajski kuliji, ki zaslužijo do 17c na dan, se lahko štejejo srečnim v primeri z butteškimi brezposelci.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNA SLOVENSKA NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$4.00 per year, Chicago and Czech \$7.50 per year, Europe elsewhere \$9.00 per year.

Advertising rates on agreement. Manuscripts will not be returned.

Member of the Federated Press

507-69 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glavni glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Dopisovalci in poročevalci domačih vesti, ki jih Prosveta prinaša dnevno v koloni "Glavni glasovi iz naselbin," naj vselej podpisujejo svoje polno ime in navedejo svoj naslov, kar naj znači, da jamčijo za svoj prispevek. Poročila in dopisi naj bodo jedrasti, kratki in resnični; spisanji morajo biti v dostojnem tonu. Na anonimna pisma in dopise se ne bomo ostriali.

Piknik Slov. doma

Waukegan, Ill. — Delavčev življenje je trnjeva pot, ki ostane, dokler bodo razmere take, da bo treba prosjačiti za življenje. Trpini smo bili, smo in bomo, dokler živimo; za nami pridejo drugi in tako naprej.

Ker se približuje praznik neodvisnosti in svobode, to je praznik 4. julija, ko je bila naša nova domovina odresena, spominimo se tudi mi, da se počutimo svobodne. V ta namen si je omislilo društvo Slovenski dom v Waukeganu in North Chicagu, da priredi velik piknik ali zabavo na prostori Srbskega zavetišča, Milwaukee ave. in Route 173, zapadno od naselbine.

Društvo bo oddalo v gotovini \$20 (dvajset dolarjev), katere dobijo oni, ki bodo tako srečni. Številke bodo na vstopnicah. Vsak bo upravičen, če bo navzoč ali ne, samo da ima kupljen listek, ki stane 25c. Nadalje bo oddanih \$10 (deset dolarjev) za razne tekme ali igre. Prostor je zelo pripraven in urejen tako, da vsemu odgovarja. Voznja na piknik je prosta. Trok bo vozil od Slov. doma vsako uro od 8. ure zjutraj do 2. ure popoldne. Postrežba bo v najboljših rokav. gosp. odseka in gostilniškega nadzornika. Vhod k prostoru iz Chicago State Road 21 do Route 173 in potem po istem na prostor. Iz Milwaukee pa po State Road 41 do Route 173 in potem po istem na prostor. V slučaju, da bi kdo ne bil gotov radi pota, naj se obrne na Slov. narodni dom na 10. cesti in tam dobi natančna navodila. Tiketi se dobe pri odborniku Jack Novaku ml. in tudi pri drugih odbornikih. Rojaki, sezite po njih!

Uljudno vabimo vse Slovence in Slovenke iz naše naselbine, kakor tudi iz bližnjih naselbin. Ne pozabite, da se vrši piknik Slov. nar. doma v ponedeljek, dne 4. julija.

Za Slov. narodni dom, Math C. Warsek, tajnik.

Iz mojih zapiskov

Milwaukee, Wis. — Kdo je zmagal v svetovni vojni? Amerika! Postala je dežela beračev. V Rusiji so delili živež v določenih količinah, ostalo pa so prodali, da so gradili nove industrije in kupovali nove stroje. V Ameriki pa se deli živež, da se lahko tovarne še dalje zaprete, ostalo pa se uniči. V Ameriki bo nastala revolucija! kričijo navčneži. Da, toda naprej se bo morala pojaviti v glavah. Velebankirji so dobili že pred meseci od vlade 2 milijardi "podpore", pa niso šli v Washington. Veterani so šli v Washington a celo armado, pa so jim podpora odklonili. Zakaj? Ker gospodje iz Wall streeta imajo tam svoje zastopnike, katere so izvolili baš tisti, ki so sedaj zaman zahtevali to, kar jim po pravici pripada.

Amerikanizem: Posluževati se radia, časopisja in gledališč za razširjanje stvarine, ki je sprejemljiva samo za norce; pritoževati se, da je mladina na nizki stopnji izobrazbe.

Poslušaj cvileči jazz ali pa kruleče tenoriste na radiu, pa si lahko predstavljaš ples ljudotrecv v divjem pragozdu najglobokjeje Afrike.

Ljudstvo, ki lahko prebavlja take prosvodne banalnosti, je pač sprejemljivo tudi za tako gnilo politiko.

Kako plitka in kratka je slava, ki prihaja od praznoglave množice, ki rada kriči živijo vsakemu kričiču!

Dokler so železni polni, se resnica skriva v kotu, kadar pa so prazni, na pride na dan zmago-slava.

V "starih dobrih časih" smo prirejali slavnosti, pohode in "ohceti", "da nas bodo tuji

poznali in upoštevali našo kulturo," toda ko bi takrat porabljali svoje moči za razredni boj, bi bila naša "kultura" mogoče manj znana, imeli pa bi več pravice in to bi pomenilo več dela in kruha.

Nekateri ljudje bi bili resnični voditelji — če bi ljudstvo hotelo slediti njih osebnim ciljem.

Ameriška politika: Dvajset milijonov dolarjev za zavarovanje brezposelnih, to bi pomenilo "sramotno miloščino" za ameriškega delavca, toda 2000 milijonov za prehranitev brezposelnih po počinih mestih, to je pametno gospodarstvo — menda zato, ker je nelogično.

Vojna: Potrošiti 20 milijard za nekaj, kar bi premagana država končno prodala za eno milijardo.

Ameriški kapitalizem bi rad rešil gospodarsko vprašanje, če bi mogel to storiti, ne da bi kršil svoje predprave.

Rad bi dal ljudstvu nekaj, toda noče vzeti tam, kjer je.

Svet je bil ustvarjen baje v šestih dneh, ameriški kongres pa ga ne more porušiti niti v šestih mesecih.

Amerikanizem: Biti izbirčen pri določanju specialista za odstranitev bezgavk; izvoliti največje tepce, da delajo postave.

Evropa je razočarana nad Ameriko; da, vsakdo je razočaran, ki več ne verjame v Miklavža.

Najbolj nevarno orožje v vojni so strupeni plini. V navadnem življenju pa igrajo vlogo buržoazni časopisi.—Spartak.

Sodrug Franc Rinaldo

Piney Fork, O. — V Prosveti št. 144 sem čital v vesteh iz stare domovine, da je dne 28. maja v Trbovljah preminil stari socialist a. Franc Rinaldo v 72. letu starosti. Dobro sem ga poznal. Pred več leti je bilo, ko je prišel v Leoben na glavno zborovanje premogarjev, ker tam smo imeli rudarji gl. stan. Poslan je bil od rudarske podružnice iz Idrije. Podružnice smo imeli v Istri (v Polji). Od tam so nam večkrat pisali, naj jim pošljemo govornika. Rinaldo je dobro obvladal poleg slovenskega tudi hrvaški, nemški in italijanski jezik. Ni ga bilo v premozaraki organizaciji bolj sposobnega kot je bil Franc Rinaldo. Bil je tudi dober govornik.

V Idriji je bil kot ravnatelj konzumnega društva, in ko so tamkajšnji socialisti ustanovili

lokalni list "Naprej," je bil Rinaldo njegov urednik. Leta 1901 so v Idriji izdali prvi žepni koledari ki ga je uredil Rinaldo. V drugem letniku ima on jako dolg agitatoričen članek, pod naslovom "Naprej zastava naša!" Članek je primeren tudi za današnje čase, ako bi ga kateri list hotel priobčiti.

Rinaldo je tudi večkrat kandidiral v državni zbor, vedno pa je bil izvoljen njegov protikandidat klerikalec dekan Arko v Idriji. Ko je leta 1906 prevzel vodstvo konzumnega društva pok. Anton Kristan in so dali Rinaldu podrejeno delo v prodajalni s staro plačo, je zameril in pustil delo ter odšel z družino v Trbovlje. Tam ni dolgo mogel dela dobiti. Pisal je v Chicagu soc. klubu št. 1, če bi mu pomagali, da bi prišel v Ameriko, najprej sam, potem pa bi dobil tudi svojo družino za seboj. In nabrali smo med sodrugi nekaj nad \$40; tudi jaz sem dal par dolarjev. Takratni tajnik kluba Anton Prešeren je vsoto poštno odposlal v New York Zottiju, da jo on odpošlje Rinaldu, Zotti pa tega ni storil, ampak si je denar pridržal in Rinaldo seveda ni mogel v Ameriko.

O pokojnem s. Rinaldu in njegovih delih za izboljšanje delavskega položaja bi se dalo mnogo napisati. Mogoče bo kdo starih sodrugov v domovini to delo izvršil, da bo tako tudi naš s. Rinaldo imel trajen spomin v slovenski delavski literaturi.

Nace Zlemberger.

Odgovor Radelju

West Allis, Wis. — V Prosveti z dne 21. junija sem čital Radeljev dopis, nanašajoč se na prošle volitve in še na več drugih reči. Dolga vrsta besedi, ki bore malo povedo! Dopisnik pravi, da dopisi iz naše naselbine ne delajo nobene časti, ker ne odgovarjajo resnici. Ker precejšnji odstotek teh dopisov piše ravno Radelj, tej trditvi ne bom ugovarjal; on mora pač sam najbolj vedeti v koliko so isti verodostojni!

Poleg govori o nekem društvu (imena ne pove), ki baje "ni dalo nobenega člana in nobenega dolarja v kampanjski fond." Kako dati član v kampanjski fond, mi je uganka, katero naj blagovoli Radelj o priliki razložiti — kar se pa tiče dolarjev, leži pa krivda pri nas socialistih, ker nismo podvzeli za to potrebnih korakov pri raznih društvih. Pravi dalje, da je edino klub št. 180 pri volitvah pomagal finančno in drugače. To je deloma res, ker zato vendar klub obstaja in je to del njegovih dolžnosti. Da je klub poslušal Radelja, ne bi klub storil niti tega, kajti ko se je na klubovi seji pripravljalo o financiranju kampanje, je bil navzoč tudi Radelj, ki ni član tega kluba in je svetoval, da naj varujemo našo blaginjo in za enkrat ne žrtvujemo nič. Članstvo kluba je seveda mislilo drugače in je storilo svojo dolžnost.

Dalje trdi, da večina Slovencev ni volila socialistično (na West Allisu namreč). Navaža

neke številke iz "prvega in drugega." Ne vem kaj on misli s "prvim in drugim," vem pa, da Slovenci na West Allisu niso nikjer toliko kompaktno naseljeni, da bi se dalo potom oddanih glasov vsaj približno ugibati, koliko jih je volilo socialistično in koliko ne. Sodeč ne navdušenju na shodih in po kolektah na istih pa smelo trdim, da je 85% tukajšnjih rojakov volilo rdeče, četudi jih je mnogo storilo to le radi tega, ker so bili nezadovoljni s prejšnjo mestno upravo.

Dalje pravi dopisnik, "da je v seznamu samo eden sin slovenske matere, ki je prispeval \$5." Da bo Jože ta seznam bolj izpolnil, mu svetujem, naj se obrne do klubove tajnice, katera mu bo pomagala ta seznam povečati a celo procesijo slovenskih trgovcev in delavcev, kateri so po svojih močeh in na svoj način pomagali okrepiti kampanjski fond, četudi niso tega po kakšje razkodočkali!

Na koncu pravi Radelj: "Dovolj je bilo prepira v preteklosti. Proč z izzivanji in prazno polemiko!"

Da, to podpisem in podkrižam in upam, da bo Radelj ta nauk, ki ga daje nam neukim revam, upošteval tudi sam!

France Puncer.

Volitve. — Vabilo na piknik

Moon Run, Pa. — Sedaj imamo mnogo časa na razpolago in človek ima tudi priliko, da se lahko dosti koristnega nauči. Razni kandidati obljublajo, kaj bodo vse storili, ako bodo izvoljeni, kadar pa pridejo na stolček, pa ničesar ne storijo v prid delovnega ljudstva. To je znana pesem, katero bi si moral tudi vsak delavec zapomniti in na dan volitev glasovati za delavske kandidate.

Vsak pošten človek se mora zgražati nad korupcijo, ki danes vlada pri republikancih in demokratih, kjer so v sedlu. Naravnost norčujejo se iz delavcev in iz njihovega težko prisluženega denarja. Moje mnenje je, da je že čas, da se združimo ter da oddamo naše delavske glasove vsi kot eden za socialistične kandidate, kajti edino oni nam nudijo boljše bodočnost, le oni se resnično borijo za pravice, katere nam garantira naša ustava. Nikar se ne dajmo spet zapegljati; dovolj pogosto smo že bili tepeni, sedaj pa je čas, da spregledamo in spoznamo, da se moramo osvoboditi sami.

Poskrbimo, da bomo vsi na volilni dan oddali naše glasove delavskim kandidatom, to je socialističnim.

Dne 4. julija, na dan ameriške neodvisnosti, se vrši piknik na znanem prostoru, na katerem se je vršil tudi lani. Tudi letošnji piknik bo zanimiv in vsakdo bo zadovoljen, ki se ga bo udeležil. Pripravljenega bo seveda vsega dovolj. Uljudno vabimo vse okoliške, bližnje in daljnje rojake in rojakinje, da pridejo na ta piknik dne 4. julija in se z nami zabavate. Manjkalo ne bo ne pižnice ne jedil. Igrala bo dobra godba. Vstopnina za moške je 40c, za ženske pa 25c, to je: za plesalce in plesalke, drugi pa so vsi vstopnina prosti.

Torej na veselo svidenje na pikniku! — Jakob Tomec.

Malo pojavnih

W. Frankfort, Ill. — V Prosveti dne 22. junija je bilo poročano, da se je udeležilo 300 rudarjev iz Illinoisa in Indiane rudarskega shoda, ter da so se izjavili za staro mezdo \$6.10 in za osem ur dela. Poročevalec, ki ne poroča resnice, je boljše, da sploh nič ne poroča. Kajti bilo je iz obeh držav 2,000 oseb obojega spola in resolucija za staro lestvico je bila soglasno sprejeta, ki je tudi omenjala 6 urno delo in 5 dni dela v tednu. To je bilo letos že tretje napačno poročilo v Prosveti. (Tiskovna pomota. Poročilo je omenjalo 3,000 rudarjev. — Pripomba uredništva.) — F. Kočevar.

Vabilo na koncert

Milwaukee, Wis. — V četrtek 30. junija ob 8. zvečer bo jugoslovanska godba igrala na koncertu prirejenem governerju v avditoriju Pershingove šole na S. 47. st. in W. Beloit rd. Koncert aranžira civilna asociacija z željo mestnih očetov iz West Milwaukeeja. Vstopnina prosta. Dobrodošli vsi. Pridite, da slišite našo godbo med tuji. Za odbor — John Paulich.

Dogodki resen opomin

Svet se nahaja pred velikim preobratom. Dogodki, ki se vrše v sedanji dobi, so pomembni, ker gre za to, ali je človeštvo dovolj civilizirano, da se vlada demokratično in demokratično tudi uživa sadove dela, ali pa je nesposobno za vse to in si želi trde pesti, ki bo vihela nad njim nagajiko, si osvobja vso oblast nad usodo človeštva. Vprašanje je danes, ali človeštvo zna ločiti svojo voljo od tuje in primerjati svoje potrebe s tujimi in ali se zaveda, da se bližamo organizaciji človeštva, ki je nujno potrebna, ker živimo drug od drugega in si moremo ustvariti dobre socialne razmere le s solidarnim sodelovanjem.

Dogodki nam pa pričajo, da boče svet drugam. V Nemčiji so te dni prišli na krmilo stari plementiši in fevdalci — zoper voljo naroda. To so ljudje, ki pripadajo oni kasti, ki je podpirala cesarja Viljema kot očeta zločinske svetovne vojne. Sokrivci svetovne vojne zaenkrat še ne mislijo poklicati Hohenzollernca na prestol, a gotovo je, da hočejo z novimi volitvami uglediti pot fašistom ali pa vojaški diktatorji. Tedaj pa postane tudi vprašanje Hohenzollerncev aktualno.

Da je to ofenziva kapitalizma, je dokaz tudi to, ker pravijo, da je treba vzeti narodu vpliv na upravo države, odpraviti demokratizem ali pa sploh parlamentarizem in uvesti diktaturo, ki bo odpravila socialno zakonodajo, znižala plače in vžela delavstvu tudi pravico, da se bori za izboljšanje svojega socialnega položaja. Nemški fevdalci in aristokrati pa pripravljajo poleg tega še inflacijo, da bo a tem izplilo delavstvo zadnjo kupico trpljenja zaradi zločinske vojne.

Kaj nas torej uči ta razvoj? Razvoj gre svojo pot. Če kapitalizem ne zna več vršiti svoje naloge v dosedanjih profitarski obliki, potem se mora reorganizirati. Reorganizirati se mora tako, da bo koristil splošnosti. To je zahteva splošnosti in splošnost bo tudi morala izvojevati na kakršenkoli način te reforme.

Veliki interesi delovnih slojev so torej na dnevnem redu. In kakor družijo interesi fevdalcev, aristokratov, veleposesnikov, industrije in bankirje, tako morajo družiti interesi tudi vse delovno ljudstvo in vse delovne narode. Zato se delavsko gibanje bori za emancipacijo, za samostojnost in enakopravnost svojega gibanja in smatra, da je vsakdo nasprotnik tega stremjenja, ki direktno, dejansko ali moralno podpira nasprotnne interese in stremjenja.

Nikdar v zgodovini človeštva še ni bila emancipacija delavskih interesov tako važna kakor danes. Dolžnost vsakega delavca in nameščenca je, da se v polni meri zaveda, da zahtevajo delavski interesi delavsko politiko in da je močno le etnotno in organizirano delavstvo. Slišali smo že vse to, a je danes tudi potrebno. —D. P.

Zamorski možgani

British Medical Journal priobčuje zanimive podatke o možganih zamorskih domačinov v britski koloniji Kenya. Ti zamorci so duševno precej visoko stoječi in lahko veljajo za tipične predstavnike zamorskega plemena sploh.

Kakor znano merijo možgani Evropecev povprečno 1490 kub. cm., možgani Avstralcev pa 1150 kub. cm.; zamorci iz Kenye stoji s svojimi 1310 kub. cm. torej v sredi in bi morali tudi po inteligenci zavzemati to mesto, če bi bilo res, da je inteligenčna stopnja odvisna samo od velikosti možganov, kar pa nova znanost zavrača. Bolj nego od velikosti je po njej duševnost kakšnega človeka odvisna od strukture možganov in od sestave možganske mase.

Mikroskopske preiskave so pokazale, da sestoji tako imenovana siva možganska skorja iz treh plasti. Najnižja je sedež nagonov, srednja občutkov, najvišja pa volje in razuma ter drugih najvišjih duševnih sposobnosti. Preiskava zamorskih možganov pa je ugotovila, da je pri teh spodnja plast za 6 odstotkov obsejnejša nego pri Evropecih, obe višji pa sta za 9 odstotkov manjši. Poleg tega je število velikih živčnih stanic (piramidalnih stanic) v zamorskih možganih veliko manjše, število malih stanic pa veliko večje.

Seveda se kažejo individualne razlike med posameznimi možgani, a dr. Gordon, ki je vodil to raziskovanje, pravi, da se je komaj 6 odstotkov vseh preiskanih zamorskih možganov približevalo evropskemu povprečju, niti eni pa niso to povprečje presegali. Dr. Sequeira, ki poroča o tem, izvaja iz Gordonovih podatkov, da bi vsak poskus vzgajati zamorce po evropskem vzoru samo škodoval, kakor bi škodovalo zaostalim otrokom, če bi jih vzgajali po načelih, ki veljajo za normalne otroke.

Francija dežela milijonarjev

Franosko gospodarstvo se je silno nagnilo k velekapitalističnemu, kar je gotovo v zvezi s tem, da je v deželi malih hranilcev in malih rentnikov število velikih milijonarjev naglo in močno raslo. Nič manj milijonarjev ni v Franciji kakor v Angliji. Iz uradne davčne statistike za leto 1930 je razvidno, da je v tem letu umrlo sedem Francozov, ki so zapustili več kakor 50 milijonov frankov. Zapuščina teh sedmih oseb je znašala 642 milijonov frankov. V istem letu je zapustilo 62 oseb 10 do 50 milijonov, 167 oseb 5 do 10 milijonov, 522 oseb 2 do 5 milijonov, 1002 oseb 1 do 2 milijona frankov. V tem letu je umrlo 1760 milijonarjev in nedvomno je število živih milijonarjev še večje.

(Nadaljevanje iz 1. kolone.)

Včasih so rekli, da tudi vojna ne vzame tega, česar ni. Najbrž niso poznali čudovitih ameriških bajnetov!

Federated Pictures

Kalifornijski governer Jim Rolph vodi parado na republikanski konvenciji, med tem ko je mati Toma Mooneyja ostopela v boju za svobodo svojega sina, ki ga Rolph noče izpustiti iz ječe.

Ljudje vsake dobe so na nov način bedasti

Med nami so ljudje, ki so plačani, da širijo optimizem; to se pravi, da skušajo spraviti druge ljudi v dobro voljo, češ, saj ni tako slabo kot si mislimo. Nekateri nam pripovedujejo, da je bilo veliko slabše pred — tristo leti. Takrat bi morali mi živeti, pa bi bili videli, kaj so slabi časi!

Ako bi naš predniki iz 15. in 16. stoletja prišli danes nazaj, bi nam čestitali, ker tako dobro živimo. "Vi ste v nebesih!" — bi nam rekli. "V naši dobi se je vedno vrstilo: vojna, kuga in kolera, alaba letina in lakota." To nas pa res potolaži in — nasiti. Tolažba, da bi bilo lahko slabše, je kajpada otročja, obenem pa je dokaz, da so ljudje v vsaki dobi na nov način neumni.

Najmanjšega dvoma ni, da je bilo v dobi tridesetletne vojne — ko je bilo prebivalstvo Nemčije reducirano iz dvajset na šest milijonov ljudi, ko so kužne bolezni pomorile stotisoče in ko so ljudje podivjali in živeli v gozdovih kot zveri — veliko slabše kakor je danes, ampak ljudje so si takrat izvolili omenjeno barbarsko življenje, ker bolje niso znali.

Od takrat do danes so se ljudje le deloma spametovali. Glede vojne smo še, danes prav tako bedasti kot smo bili tisočletja nazaj. Današnja ekonomska kriza pripisujemo svetovni vojni, kar je le deloma res; ekonomske krize so bile tudi pred vojno, čeprav manjše, nekatero periodično in druge so stalno, kar znači, da izvirajo iz kapitalistično urejenega gospodarskega sistema.

Pametnejši smo toliko, da smo se izlekli iz nesnagne v srednjem veku in se zavarovali proti kužnim epidemijam, da nam vsaj v civiliziranih deželah ne morejo več toliko do živlega. Pridobili smo tudi tehnične pripomočke in pomnožili produkcijo dobrin. Naši predniki tega niso znali in živeli so v glavnem od zemlje in ročnega dela; bili so veliko bolj odvisni od vremena. Ali kaj nam pomaga — ko pa imamo največ pomanjkanja baš tedaj, ko je vseh dobrin preveč?

Imamo stroje in znamo producirati masno. To je velik napredek. Na drugi strani smo pa še vedno tako bedasti, da prepustimo distribucijo (razpečevanje) potrebščin anarhiji privatnega gospodarstva. Pred tristo leti so ljudje zaupali čarovnikom in čarovnicam, danes pa zaupamo bankirjem in borznim spekulantom, da investirajo naš denar. Razlika je le v stopnji. Na vsaki stopnici socialnega razvoja najdemo novo masno neumnost in novo formo sužnosti.

Opozarjanje na preteklost je nesmiselno. Od prednikov se nimamo česa učiti. Če pa ko ga zabavajo neumnosti iz srednjega veka, je to zadeva njegovega okusa. Na svetu bi bilo že danes veliko boljše, če bi se ljudje v splošnem korenito otreli vseh neumnosti iz starih dob. Marsikaj je še z nami iz preteklosti, ki nam dela sramoto in škodo, da padamo v barbarsva in krize.

Naša dolžnost je, da spoznamo svoje največje napake v današnji dobi in jih odstranimo, če hočemo imeti dobro življenje in postaviti temelj še boljšemu življenju našim potomcem.

Upton Sinclair;

Sto procentov

Za Prosveto prevel Buri

Copyright by Upton Sinclair.

Bila je še gospodična Janković, prava socijalistinja, uslužbena pri IWW; bila pa je Judinja, ostrih črnih oči, ki so izdajale razburljiv temperament, valed česar je to misel rajje opustil. Dozdevalo se mu je tudi, da se zanima za McCormicka — seveda, s sigurnostjo se take stvari ne morejo trdit pri ljudeh, ki so vdani svobodni ljubezni.

Samo ene je bil gotov — male Jennie. Ni sicer vedel, v koliko so ji znane tajnosti, lahko bi jih pa izvedela. Kakorhitro bo njegova, jo bo že pripravil do tega, da polzve potrebno pri drugih. Slikal si je ugodnosti, katere bi pridobil s tem ljubimkanjem. Elegatna ravno ni bila, a dozdevalo se mu je, da se mu je ne bo treba nikoli sramovati. Če bi bila še lepo oblečena, bi bila prav arčkana. Njeno obnašanje je bilo brezhibno in nikdar se ni razburila ob prihodu odličnih dam; še celo njeno znanje je bilo precej obširno, čeravno je bilo povečini napuščno.

Takoj se je spravil na delo. Naslednje jutro so prinesli običajna poročila iz Flandrje: Ti soči raztrgani od bomb in granat, milijoni ljudi so se zajedali drug v drugega in ta boj še lahko traja tedne in mesece. Sentimentalna Jennie je s solzečimi očmi pripovedovala o tem, Peter pa je otepal kašo z mlekom. Prišel ji je pritrjevati; kako zločinsko je to postopanje; Jennie in on, bosta morala poseči vmes, da se vojna konča. Je popolnoma njenega mišljenja; imenoval jo je "sodružico" in trdil, da ga je ona izpreobrnila. Njene oči so se svetile v polni sreči kot bi v resnici pripomogla, da se vojna konča.

Sama sta bila doma, sedela na zofi in pregledovala časopisa. Peter je pogledal, kvišku in sramečljivo rekel: "Sodružica Jennie..."

"Kaj?" Pogledala ga je s svojimi pošteniimi sivimi očmi. Peter je bil zmeden in preplašen. Ta del detektivskega poklica mu je bil popolnoma neznan.

"Sodružica Jennie, jaz... dozdeva se mi, da sem zaljubljen."

Jennie je izmaknila svojo roko iz njegove in siljati je bilo, kako težko sople.

"Oh, gospod Gudge!" je vzkliknila. "Jaz... jaz ne vem," je jecjal Peter. "Menda ne boste hudi radi tega?"

"Bila sva tako srečna, gospod Gudge, in mislila sem, da bova skupaj delala za našo stvar."

"To naju ne sme motiti..."

"Ne, ne!" je zaklicala. "Ne bi bilo dobro —"

"Zakaj ne, sodružica Jennie. Ne morem drugače. To naju ne sme motiti..." je ponovil Peter.

"To se vedno nesrečno konča..."

"Torej me ne ljubite, sodružica Jennie?" Petrov glas je trepetal.

Pomisljala je trenotek. "Jaz ne vem. O tem nisem razmišljala..."

Srce mu je veselo utripalo. Bila je prva deklica, ki se je obotavljala z odgovorom. Nekaj ga je podžigalo kot bi vse življenje opravljal ta detektivski posel. Nežno jo je prijel za roko. "Gotovo me ljubite, vsaj malo?" ji je šepetal.

"Oh, sodrug Gudge," je vzdihnila, a Peter ji je rekel: "Prosim, imenujte me Peter."

"Sodrug Peter," je rekla in njen glasek ni bil popolnoma siguran. Peter jo je pogledal in videl, da ima pobešene oči.

"Vem, da ni na meni ničesar, kar bi lahko ljubili," je nadaljeval. "Sem ubog, neznan in grd..."

"Ni to," je zaklicala. "Ne, ne. Zakaj bi mislila kaj takega. Sodrug ste."

Peter je vedel, kaj mu bo odgovorila. "Nihče me ne ljubil," je nadaljeval. Kdor je reven

in nima ničesar dati, tedaj ga nihče ne ljubi. "Resnično, to ni pravi vzrok," je še nadalje vztrajala. "Prosim, ne mislite tega. Vi ste junak, žrtvovali ste se za našo stvar. Še voditelj postanete!"

"Upam," je Peter ponižno pritrdil. "Kaj pa je pravi vzrok sodružica Jennie? Zakaj me nočete ljubiti?"

Pogledala ga je in jokaje rekla. "Bolehna sem, sodrug Peter. Ničvreden stvar sem — ne smem se poročiti."

V Petrovi notranjosti ga je zazeblo kot da jo je postavil pod mrzlo prho. Poročiti? Kdo pa je govoril o poroki?

Peter je bil veliko prepamet, da bi pokazal svoje presenečenje. Potolažil je malo Jennie: "Saj ni treba, da se takoj poročiva. Ako vem, da me ljubite, lahko tudi počakam. Potem ko ozdravite..."

Otožno je žmajala z glavjo. "Nikoli ne bom popolnoma zdrava. Vrh tega nimava denarja, sodrug Peter."

"Lotim se kakega dela," je odvrnil Peter kot vsak konvencionalni snubač.

"Za oba ne boste mogli prisluziti," se je branila. Nato je nenadoma poskočila. "Sodrug Peter! Nečeva se zaljubiti in onesrečiti drug drugega. Raje bova dela za skupno stvar. Objubite mi to!"

Peter je objubil v polni zavesti, da objube ne bo držal. Ni bil samo detektiv, temveč tudi mož in v obeh svojstvih je potreboval Jennie. Med tem, ko je pomagal adresirati ovitke, jo je tu in tam nežno pogledal in Jennie je vedela, kaj pomenijo ti pogledi. Lahna rdečica je zalila njena lica in se razširila prav v zatilnik. Bila je resnično lepa in Petru se je dozdevala nova vloga nad vse prijetna. Natančno jo je opazoval, da ne bi kaj pogrešal in predno se je Sadie vrnila k večerji, jo je že držal v objemu in poljuboval njen vitki in beli vrat. Tiho je vzdihovala in njene braneče besede so bile vse tišje, dokler njeno popolnoma zamrle.

Devetnajsto poglavje

Ostal je še en problem: Sadie. Pogosto je opazil ostro potezo okoli njenih ustnic, ki mu je jasno dokazovala, da Sadie nima dovolj razumevanja za ljubezen, razven one, ki jo je gojila do Jennie. Že leta je skrbel za mlajšo sestro, si pritrjevala hrano, da jo je lahko odstopila Jennie, a ta jo je podarila prvemu potujočemu agitatorju, ki se je pojavil v stanovanju. Peter ni hotel, da zve Sadie, kaj se je dogodilo v njeni odsotnosti, a zopet ni imel toliko moči, pripraviti Jennie k molku.

Prišel je nadvse taktno. Ko je Jennie zopet zaprosila: "Tega ne smeva storiti več, sodrug Peter," ji je pritrdil, da tega res ne smeta več storiti in tudi ne bosta storila. Jennie si je pogladila lase, uravnala bluzo in Peter je vedel, da sestri ne bo povedala.

Naslednji dan sta se zopet poljubljala in si rekla, da tega ne smeta več storiti in tudi tedaj ni povedala sestri. Kmalu se je Petru posrečilo prepričati Jennie, da se njuna ljubezen ne tiče prav nikogar kakor samo njih in zato tudi ni potrebno, da bi drugi izvedeli za njune prelestne tajne. Jennie je nekoč čitala o neki pesnici Mrs. Browning, ki je bolehalo vse življenje, a je po neki veliki in čarobni ljubezni popolnoma ozdravela. Prav taka ljubezen se je ponujala tudi njej, a Sadie bi ju morebiti ne razumela in mislila, da se še ne poznata dovolj in bi morala še čakati. Vedela pa sta, da se dovolj poznata in ni nobenega razloga za strah in skrb. Vse te misli ji je vili Peter kot bi bile njene lastne.

(Dalje prihodajo.)

Guy de Maupassant:

PROSTA

Kakor žoga skozi odprto okno je priletela mala Henrietta de Renedot v sobo svoje prijateljice gospe de Grangeri in ne da bi zinila besedico, se je začela smejati na ves glas, da so ji od veselja solze zalile oči.

Gospa de Grangeri je odložila knjigo na divan in je začela motriti Henrietto, nato pa je še sama bušila v smeh. Slednjic je vprašala:

"Kaj pa se je zgodilo?"

"Oh, draga moja... draga moja... To je tako smešno... zelo, zelo smešno... Pomislil: zdaj sem prosta... z eno besedo: rešena!"

"Prosta? Rešena? Česa?"

"Njega, saj me razumeš — njega!"

"Kaj? Mar sta se ločila?"

"Ne... Ločila se nisva. Ah, kako, težko zapopadaš kakšno stvar... Saj se ni moglo ločiti v dveh urah. Ampak dokaz imam, da me on vara. Zasadila sem ga... Ali veš zdaj, kaj to pomeni?"

"Nu, in kako si to storila?"

"Takole. Eh, močna sem bila, zelo močna. Zadnje tri mesece mi je bil zobern. Odvraten, grob, brutalen je bil z menoj. Tedaj sem si rekla: tako ne gre

naprej. Ampak kako? Izzivala sem ga na vse mogoče načine, da bi me bil udaril — pa ni hotel lopniti po meni. Neprestano mi je nasprotoval. Kadar se mi ni ljubilo iz hiše, me je silil ven, kadar se mi je hotelo z doma, me ni pustil nikamor. Življenje mi je jelo presaditi — on pa me ni hotel udariti. Tedaj sem napregla vse sile, da bi doznala, čemu ima ljubico. In res, izvedela sem zanjo. Toda bil je silno oprezen, kadar je šel k njej na obisk. Naposled —"

"Naposed?"

"Naposed sem dosegla od brata, da mi je preskrbel njeno fotografijo. Plačal je zanjo 12 cekinov — kajne da čedno in visoko vsotico? Ampak prinesel mi jo vendarle!"

"In potem?"

"Potem je šlo vse kakor po loju. Našla sem agenta in mu pokazala Klarisino sliko rekla: Gospod potrebujem sobarico, ki je podobna tej ženski. Biti mora lepa, elegantna, fina in čista. Plačala ji bom kolikor bo zahtevala, tudi deset tisoč frankov. Potrebna mi je za tri mesece, nič več. Agent je bil videti zadovoljen. Vprašal je: Ali želi madame, da je nedotaknjena? — Odvrnila sem: Seveda, nedotaknjena mora biti. On je pristavil: Ampak ne nedotakljiva? ... Pri teh besedah sem zardela in sem

samo prikimala z glavjo. Potem pa me je prijelo, da nisem mogla več molčati. Dejala sem mu s poudarkom: Ali ne slutite, čemu mi bo služila? Potrebujem jo zanj, za moža, ki me vara... izven hiše. Jaz pa bi ga rada zasačila... doma..."

Očel je z objubo, da mi preskrbi željeno sobarico v osmih dneh. Pri odhodu me je še vprašal, kakšno dišavo naj uporablja naročena sobarica. Temu vprašanju sem se čudila, a on mi ga zapelje, da ga oslabi in zmede, kadar je na robu propada. Ne skrbite za to, da se ne bo vjel v to zanko, je rekel. Nase del bo prav gotovo.

Čez tri dni je prišla v hišo rjavka visoke postave, ki je napravljala obenem vtis ponižne in skromne kakor drzne in razuzdane šenske. Povedala mi je, kdo jo pošilja in da ji je ime Roza."

"Ni dvoma, da veste, čemu ste prišli v hišo?" sem jo vprašala.

"Milostiva, sodelovala sem že pri osmih ločitvah," je vzdihnila in pristavila: "Takšnih reči sem vajena."

"Izvrstno," sem dejala. "Kako dolgo mislite, da boste potrebovali za izvršitev naročila?"

"To zavisi samo od gospodovega temperamenta," je rekla.

"Opozarjam vas, da gospod ni lep."

"To je čisto postranska stvar. Sodelovala sem tudi pri razvedbi starih in grdih zakoncev."

Potem sva govorili o dišavah in ona me je vprašala, kakšno spodnjo obleko nosi gospodova ljubimka, svileni ali drugačno. Tako se je začela njena služba.

Ko je naslednji dan prišel domov moj mož, je Roza povzdignila samo oči k njemu. Dišava je puhtela od nje, da ga je kar omamilo. Ko je sobarica zapustila sobo, je vprašal:

"Kdo je ta ženska?"

"Nova sobarica," sem odvrnila.

"Kje si jo našla?"

"Pripročila mi jo je gospa de Grangeri."

"Precej lepa."

"Mogoče."

To mi je bilo v dokaz, da je že ugriznil v nastavljeni jabolko.

Še isti večer mi je dejala Roza:

"Milostiva, najpozneje v dvanajstih dneh boste imeli zaželjene dokaze v rokah. Gospod je... bolj lahke vrste..."

"Kaj ste ga že skušala?"

"Ne, milostiva. Vprašal je samo, kakoml je ime. Veste čemu? Zanimala ga je barva mojega glasu."

"Izvrstno," sem dejala. "Le potrudite se, da čimprej izvršite nalogo."

Osem dni pozneje je mož začel ostajati doma. Opazila sem, da vse popoldne stika po stanovanju, hodi iz sobe v sobo, kar pa se mi je videlo posebno značilno, je bilo to, da ni več naprotval mojemu odhajanju z doma.

Deveti dan mi je Roza dejala pri slačenju:

"Milostiva, dopolnjeno je!"

Bila sem iznenadena, naravnost razburjena, in sicer ne toliko zaradi stvari same, marveč zaradi načina, kako mi je to povedala. V grlu me je stiskalo, ko sem jo vprašala:

"Tako? Tedaj ste zmagali?"

"Milostiva naj blagovolji samo določiti dan in čas, ko želi videti dokaz gospodove nezvestobe?"

"Torej v četrtek popoldne ob petih."

Lahko si predstaviš, je nadaljevala Henrietta gospe de Grangeri, da sem se na to, kar je imelo priti, pripravila z vso temeljitostjo. Pozvala sem k sebi svojo mater in očeta, uca de Orvellina, župana in sodnika Rarlicea, prijatelja mojega moža. Nikomur nisem povedala, kakšna je moja nakana. Končno, ob uri, ko sem pričakovala odkritja, sem poklicala še vrtarja, da bom imela eno pričo več.

Čim je odbilo pet, sem odpahnila vrata. Ah, draga moja, ko bi bila ti videla vse to!... Zgodilo se je vse, kakor je napovedala Roza... Bil je prepaden, tako, tako smešen... Jaz pa sem se zakrohotala iz vsega grla. Očeta je popadla jeza, hotel ga je preteptati. A jaz nisem dovolila. Bilo mi je dovolj, imela sem dokaz, ki sem si ga tako dolgo želela.

NAROČNIKI POZORI!

Znamenje (May 31, 1932), pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite je pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče ustavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen vrednostnega naloga, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$6.00 in za pol leta pa \$3.00. Člani SNPJ doplačajo \$4.80 za leto, za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$7.50, pol leta \$3.75, za žlane \$6.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.50, za vse leto pa \$9.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo \$1.00 za poštnino.

Mladinski List stane za celo leto \$1.20.

Upravništvo "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., Chicago

In Roza! Sijajna, dovršena! Jokala je in jecjala. Ah, draga moja, če ti bo kdaj potrebna, spomni se nanjo. Vidiš, tako sem dosegla svojo prostost. In zdaj sem prišla k tebi, da ti povem, kako je bilo. Prosta! Zivelaj ločitev!

Henrieta je naglo vstala in se zasukala na peti ter začela plešati kakor nora.

Zakoni pred sodiščem

Pred dunajskim sodiščem se je dogodilo te dni, da je neka žena zahtevala od svojega moža 10,000 šillingov odškodnine za zmanjšano sposobnost za zakon. Na presenečeno vprašanje sodnikovo, kako pride do tega, je snela klobuk z glave, odstranila malo svoje bujne, plave lase in pokazala na svoje desno uho, češ: "Uho je pohabljeno, mož mi je odgriznil mečice!" Med tem ko je togotno vpila, da zahteva pravice, se je mož trudil sodniku dopovedati, da mečice ni odgriznil, temveč samo — odpoljublil. In za to ni voljan plačati 10,000 šillingov. To je ženo še bolj utogotilo in je dejala, da ne more tako poškodovana skozi življenje in da je v bodoče ne bo hotel pogledati noben moški razven njenega moža, od katerega pa sploh neče, da bi jo pogledal, ker ne mara poleg ušesa riskirati še nosu. Sodnik je skušal doseči poravnavo, češ, da male poškodbe nihče ne bo opazil, ker jo lahko skrrije z lasmi, v ostalem pa ne more zmanjšati ženske vrednosti, ki ostane tudi tako dovolj lepa. Žena pa se ni dala potolažiti in je sodnika briskirala z vprašanjem, kaj bo pa tedaj, ko pride zopet moda prostih ušes in nazaj počesanih las. Sodnik si končno ni znal pomagati drugače, nego da je tožbo odbil, češ, da žena ne more govoriti o zmanjšani sposobnosti za poroko, če ne reflektira na ločitev od sedanjega moža — na intenzivnost zakonskih poljubov pa sodišče nima nobenega vpliva.

Isti sodnik je odločal nekaj pozneje o drugem zanimivem primeru polomljenega zakona. Neki dunajski trgovec je svojji ženi za poročni dar kupil lep avtomobil in zanj si je najela lepega vozača, bivšega častnika. Dolgo časa je šlo brez vsakega

SLOVENSKA NARODNA PODPORNNA JEDNOTA izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za koristi, ter potrebno agitacijo svojih družtev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih političnih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih družtev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

incidenta, nekega dne pa je trgovec izgubil imetje in je vrhu tega odkril, da ga žena vara s svojim soferjem. Soferja in ženo je vrgel iz svojega stanovanja in se dal ločiti. Nato je začel novo življenje — postal je sam sofer — taksisofer. Med tem časom je nekdanji sofer njegove žene postal avtomobilski podjetnik in se je poročil z njegovo ženo. Nekega dne sta nova zakonca obiskala opero. Po predstavi sta se hotela s taksijem odpeljati domov. Slučaj je hotel, da sta zadela baš na taksi nekdanjega veletrgovca. Ta se je branil svojemu bivšemu soferju igrati soferja in prišlo je do ljutega prizora na ulici, v katerem sta se moža pošteno postregla z zausničami. Potem je stvar prišla do sodnika in s tem v javnost.

POJASNILO

Vsled depresije in ogromne krize, ki je zadela tudi naše članstvo oziroma naročnike našega lista Prosveta, je potrebno, da pojasnimo tajnikom in zastopnikom Prosvete, da lahko vzamejo od naročnikov za list Prosveta naročnino tudi samo za pol leta in kjer ni drugače tudi samo za četrti leta. Vzemite kar se dobiti da, ker razmere zahtevajo to. List Prosveta je zelo prizadet v ti krizi in zato apeliramo na tajnike in naročnike, da skušajo kjerkoli mogoče ohraniti naročnike na dnevnik. Apeliramo tudi na posamezne naročnike, da naj če je mogoče poravnajo svojo naročnino in če ni mogoče plačati celoletno plačajo polletno naročnino, samo da se ohrani list še nadalje kot dnevnik.

Ph. Godina, upravitelj.

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Po sklepu 9. redne konvencije se sedaj lahko naroči na list Prosveta in prijete eden, dva ali tri žlane iz ene družine in iz enega naslova k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za žlane ali nečlane \$6.00 za celoletno naročnino. Ker pa žani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Mi prijetejemo enega, dva ali tri žlane iz ene družine k eni naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za žlane S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je skoro v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Torej sedaj imate priliko, da se tudi vi naročite na dnevnik Prosveto. Cena lista Prosveta je:

Table with 2 columns: Subscription type and price. Includes rates for 1, 2, and 3 weeks for both domestic and foreign subscriptions.

Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo zniti datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveta vsoto \$.....

Ime..... Čl. društva št.....

Naslov.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

Ime..... Čl. društva št.....

Ime..... Čl. društva št.....

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA